

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

**Методичні вказівки щодо виконання курсової роботи
для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»**

**Харків
НТУ «ХПІ»
2020**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

**Методичні вказівки щодо виконання курсової роботи
для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»**

Затверджено
редакційно-видавничою радою університету,
протокол № 01 від .01.2020 р.

Харків
НТУ «ХПІ»
2020

Фінанси підприємств. Методичні вказівки щодо виконання курсової роботи для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / Уклад.: Н.О. Власова, І.Л. Сітак. – Харків : НТУ «ХПІ», 2020. – 51 с.

Укладачі: Н.О. Власова

І.Л. Сітак

Рецензент: Н.С. Краснокутська

Кафедра міжнародного бізнесу та фінансів

ВСТУП

Фінансова сфера підприємств – провідних господарюючих суб'єктів національної економіки – визначає не тільки результати їх діяльності, а й формує та впливає на всю фінансову систему держави. Динамічний розвиток фінансової сфери та фінансових відносин, з одного боку, та підприємницької діяльності, з іншого боку, потребують формування у майбутніх фахівців у сфері фінансів вміння використовувати отримані теоретичні знання та практичні навички на всіх стадіях управління фінансовим потенціалом підприємств. Виконання курсової роботи з дисципліни «Фінанси підприємств», яка займає провідне місце у підготовці студентів, що навчаються за економічними спеціальностями, й в першу чергу за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», має за мету поглиблення як теоретичних знань, так і освоєння певних методик аналізу та планування фінансової діяльності суб'єктів господарювання на основі принципів та закономірностей фінансової науки.

Даний підхід визначає актуальність курсової роботи з дисципліни «Фінанси підприємств», що передбачена навчальним планом підготовки студентів за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» освітньо - кваліфікаційного рівня бакалавр.

Результатом виконання курсової роботи є формування у студента навичок підбирати та узагальнювати наукову та навчальну літературу за відповідною темою, використовувати необхідні джерела статистичної та фінансової інформації, застосовувати методичні прийоми статистичного та фінансового аналізу, досліджувати причинно-наслідкові залежності у фінансово-господарській діяльності підприємства, обґрунтовувати відповідні заходи та рекомендації щодо поліпшення фінансової ситуації на підприємстві.

У ході виконання курсової роботи студент має показати вміння:

- критично осмислювати концептуальні основи економічної теорії, які стосуються фінансів підприємств та їх розвитку;

- продемонструвати належний рівень знань у сфері фінансів підприємств, розуміння принципів фінансової науки, особливостей функціонування, фінансової термінології;

- застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності, користуватись законодавчими, нормативними, інструктивно-методичними матеріалами з досліджуваних питань;

- виявляти та аналізувати ключові характеристики фінансів підприємств, оцінювати їх взаємозв'язки з національною та світовою економіками;

- проводити дослідження на рівні суб'єктів господарювання, здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації з різних джерел;

- збирати, аналізувати та пояснювати необхідну інформацію, розраховувати економічні та фінансові показники, обґрунтовувати фінансові рішення на основі використання необхідних інструментальних засобів;

- обирати та застосовувати економіко-математичні та статистичні методи для аналізу, прогнозування та оптимізації явищ і процесів у фінансах підприємств;

- демонструвати навички інтерпретації фінансової, статистичної та пов'язаної інформації (даних).

Курсова робота є самостійним дослідженням студента за обраною темою та індивідуальним завданням викладача – керівника роботи.

Методичні вказівки містять рекомендації щодо методики, порядку написання та оформлення курсової роботи, які повинні бути враховані при її виконанні.

1 ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА СТРУКТУРИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота з дисципліни «Фінанси підприємств» є самостійною роботою студента, яку він виконує відповідно до індивідуального завдання та з врахуванням консультацій й зауважень викладача, що здійснює загальне керівництво курсовою роботою.

Курсова робота складається із двох основних частин: теоретичної та розрахунково-аналітичної. Вона виконується студентом самостійно на основі особистого вивчення спеціальної літератури за обраною темою. Література до теми курсової роботи підбирається самим студентом, а її список наводиться наприкінці роботи.

Практична (розрахунково-аналітична) частина роботи виконується відповідно до обраної теми та *індивідуального завдання керівника* з використанням загальної статистичної інформації (якщо це потрібно), яку студент збирає самостійно на основі офіційних публікацій та на сайті Держкомстату України (www.ukrstat.gov.ua), та додаткової фінансової й економічної інформації конкретного підприємства для виконання необхідних розрахунків і аналітичних висновків. Обробку інформації, її оформлення та усі необхідні розрахунки студент виконує самостійно.

Під час роботи над теоретичною частиною з метою поглибленого вивчення й висвітлення розглянутих питань необхідно, поряд з навчальною літературою, використовувати законодавчі та нормативні акти України, монографії, наукові статті, що відповідають темі, довідкові матеріали (енциклопедії, довідники, статистичні збірники), новинки періодичної преси (журнальні й газетні статті). У списках використаної літератури, що повинен включати не менш двадцяти найменувань, варто вказувати тільки ті джерела, які згадуються або на які є посилання у роботі.

При рішенні питань зі структури курсової роботи та змісту окремих його розділів необхідно керуватися зразковим планом та завданням.

Курсова робота повинна складатися із трьох-чотирьох підрозділів:

- 1) теоретичної частини (1–2-е питання);
- 2) аналітично-розрахункової частини з використанням практичних матеріалів підприємств, що наведені у завданні (3-е питання), в якій визначаються зміни, що відбулися, певна система факторів, що впливає або вплинула, на визначені зміни;

3) частини, в яких обґрунтовуються теоретичні та практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалювання розглянутих питань або поліпшення стану досліджуваного підприємства (4-е питання).

Крім перерахованих основних підрозділів, курсова робота повинна містити:

- титульний аркуш – зразок оформлення додаток А;
- індивідуальне завдання за темою – зразок додаток Б;
- зміст, який містить назви розділів курсової роботи у вигляді простого плану, із зазначенням номерів сторінок, на яких вони розміщені. Зразок оформлення змісту наведено у додатку Б у вигляді зразкового плану;
- вступ та висновки, зміст яких розкривається у наступному розділі методичних вказівок;
- список використаної літератури та інших джерел інформації розміщується після висновків по роботі за наскрізною нумерацією. У списку повинні вказуватись лише джерела інформації, які були безпосередньо використані автором при написанні роботи у алфавітному порядку. Зразок оформлення списку джерел інформації наведено у додатку Д;
- додатки, що дозволяють більш детально розкрити окремі питання теми курсової роботи, в яких можуть міститися: таблиці допоміжних цифрових даних; використані форми фінансової звітності; статистичні таблиці; інструкції та методики, як використані автором у процесі виконання роботи; ілюстрації допоміжного характеру.

2 МЕТОДИКА ВИКЛАДУ ОСНОВНИХ РОЗДІЛІВ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Рекомендується така методика викладу розділів курсової роботи.

У *вступі* обґрунтовується актуальність теми, показується її значимість в умовах сучасного стану економіки України. Чітко формулюються мета й завдання, що підлягають рішенню у курсовій роботі, називаються об'єкт та методи досліджень, які застосовуються у процесі її виконання.

У першому підрозділі на основі результатів вивчення, зазначених у списку використаної літератури, джерел і отриманих знань з дисциплін економічна теорія, макро- та мікроекономіка, економіка підприємства, статистика, фінанси, гроші та кредит й інших економічних дисциплін розкриваються основні теоретичні положення теми курсової роботи, висвітлюється стан досліджуваної проблеми в цілому, узагальнюються різні точки зору на сутність питань, що викладаються, формулюється власна думка студента стосовно них.

При обґрунтуванні теоретичних положень не можна обмежуватися тільки навчальною літературою. Необхідно звертатися до законодавчих та нормативних актів України, монографій, збірників наукових праць, журнальних статей та іншої літератури за темою, що вивчається. У тексті роботи треба наводити посилання з обов'язковою вказівкою номеру джерела у списку літератури у квадратних дужках (наприклад: «Професор Бланк І. О. визначив прибуток як.....» [1, с. ...]). Під час розгляду та розкриття змісту понять, сутності питань, що викладаються, спиратися та посилатися на літературні джерела. При цьому особливу увагу потрібно приділити дискусійності поглядів, характеристики різних точок зору й підходів різних авторів до висвітлення тих або інших питань.

Виклад теоретичних положень теми курсової роботи доцільно будувати за принципом постійного переходу від загальнотеоретичних положень до конкретних прикладних. У відповідності до завдання на теоретичному рівні обґрунтувати свою позицію, виходячи з якої, буде проводитися аналіз стану розглянутих питань у досліджуваному підприємстві.

У другому підрозділі відповідно до завдання, на основі статистичної інформації (Держкомстату України), досліджується проблема на рівні національної економіки, що дає підґрунтя для визначення загальних зовнішніх умов функціонування підприємств; розкриваються основні підходи до аналізу проблем та фінансових показників, що вивчаються: мета, завдання послідовність та методи аналізу, формули для розрахунку показників, що необхідні для аналітичного дослідження проблеми. Студент повинен

досконально вивчити та використовувати спеціальні статистичні методи досліджень в економіці.

У підрозділі наводяться загальні відомості про об'єкт дослідження (підприємства) за інформацією завдання. Розробляються аналітичні таблиці, в яких визначаються основні абсолютні та відносні показники, що характеризують стан, динаміку та структурні зміни. Це дозволяє зробити узагальнюючі висновки щодо тенденцій розвитку, слабких та сильних сторін, ефективності господарювання підприємства за проблемою, що визначена темою курсової роботи.

На основі вивчення літературних джерел узагальнено викладаються можливі чинники (фактори), які впливають на фінансові категорії та явища, що досліджуються у курсовій роботі. Особливу увагу слід приділити глибокому аналізу факторів, що позитивно або негативно вплинули на стан та зміни показників підприємства.

Аналіз факторів, що вплинули на зміни результативних показників, і їх економічна оцінка повинні бути глибокими, конкретними та цілеспрямованими. Не можна підмінювати аргументовані докази та висновки про стан досліджуваного питання простою констатацією фактів про рівень і динаміку показників, що характеризують це питання.

Матеріали, що приводяться у другому розділі, повинні бути тісно пов'язані як з теоретичними й методичними положеннями, які обґрунтовуються у першому підрозділі.

Більш конкретний зміст другого підрозділу визначається темою та завданням до курсової роботи.

У *третьому підрозділі* обґрунтовуються загальні шляхи та конкретні рекомендації, спрямовані на поліпшення показників, що характеризують досліджуване явище, процес, й підвищення ефективності фінансової та іншої господарської діяльності підприємства.

У цьому підрозділі на основі результатів проведеного аналізу обґрунтовуються пропозиції студента по поліпшенню складу та структури

активів й капіталу, підвищенню доходів та прибутковості, скороченню витрат, ефективному використанню фінансових ресурсів, прискоренню грошового обороту, попередженню банкрутства й т. ін. Обов'язковим елементом при виконанні цього розділу повинно бути фінансово-економічне обґрунтування та оцінка пропонованих заходів.

Зміст третього підрозділу залежить від теми роботи та об'єкту дослідження. Однак, поза залежністю від розходжень у темах, особливу увагу при виконанні цього розділу рекомендується звернути на обґрунтування шляхів поліпшення стану досліджуваних проблем на підприємстві за рахунок: удосконалювання всіх ланок фінансово-економічного механізму господарювання; упорядкування зовнішніх та внутрішніх фінансових та економічних відносин; впровадження нових прогресивних форм організації фінансової діяльності; удосконалення операційної діяльності, системи стимулювання та мотивації ефективної господарської діяльності в цілому - в умовах функціонування ринкової економіки та особливостей зовнішнього середовища (національної економіки України).

Завершальним розділом курсової роботи є висновки.

У цьому розділі в короткій формі викладаються основні результати проведених досліджень, розроблених рекомендацій.

Висновки повинні органічно вписуватися у зміст курсової роботи, завершуючи й узагальнюючи його, бути короткими, конкретними та викладатися у вигляді окремих пунктів, кожний з яких розміщується в одному-двох абзацах.

Окремі положення та пропозиції курсової роботи доцільно ілюструвати схемами, діаграмами, графіками й іншим наочним матеріалом.

3 ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконання курсової роботи передбачає:

- вибір теми на основі рекомендованої тематики (розділ 5 методичних вказівок) або запропонованої студентом та узгодженої з викладачем – керівником курсової роботи;
- уточнення або визначення мети та завдань дослідження за обраною темою;
- обговорення структури курсової роботи, змісту і термінів її виконання з керівником;
- вивчення й узагальнення літературних джерел, законодавчих та нормативних документів відповідно до мети дослідження;
- обробка статистичного матеріалу, обліково-аналітичної інформації, що стосується фінансово-господарської діяльності підприємства;
- виконання й оформлення роботи з урахуванням методичних рекомендацій та захист курсової роботи.

Процес виконання курсової роботи можна розподілити на три основні етапи:

I. *Підготовчий етап.* На цьому етапі необхідно раціонально організувати працю над курсовою роботою, правильно розподілити свій час. Підготовчий етап включає такі складові:

- складання плану роботи та узгодження його з керівником;
- огляд літературних джерел за темою дослідження та їх узагальнення.

Важливим етапом підготовки курсової роботи є складання плану досліджень. План розкриває зміст роботи, вказує на напрямок пошуку рішення поставлених завдань. Підготовка до складання плану розпочинається у процесі ознайомлення з завданням та основною літературою за темою дослідження. План роботи залежить від поставленої мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження. До погодження плану з науковим керівником студент може розробити декілька його варіантів. Під час виконання курсової роботи може

виникнути необхідність уточнення плану й змін напрямку дослідження. Такі зміни слід погодити з науковим керівником. Погоджений з науковим керівником і затверджений ним план є основою для підготовки і написання курсової роботи.

Виконання завдань дослідження неможливе без ознайомлення з основними літературними джерелами за обраною темою. Пошук літературних джерел можна проводити різними методами. Загальний порядок опрацювання літературних джерел можна визначити таким чином:

- вивчення фондів бібліотеки університету та інших бібліотек за тематикою і каталогами;
- вивчення літератури, яка зібрана у фондах фахових навчальних кабінетів, наукових лабораторій і кафедр;
- ознайомлення з науковими публікаціями провідних науковців кафедри, факультету, університету;
- робота з періодичними виданнями фондів читального залу бібліотеки;
- користування інформаційною мережею Internet;
- інші джерела за порадою керівника.

Роботу з літературними джерелами необхідно розпочати з вивчення законодавчих та нормативних документів, підручників, навчальних посібників, довідників, а також монографій. Потім перейти до вивчення статей у журналах. Разом із вказаними літературними джерелами можуть бути використані збірники наукових праць, наукових статей і матеріали наукових конференцій. При вивченні літератури студент повинен використовувати публікації останніх років.

Окремо слід сказати про збір та обробку статистичних і звітних даних, що відображають суть, динаміку досліджуваних питань і явищ. Джерелами для одержання фактичного матеріалу можуть бути: статистичні збірники, опубліковані роботи, звітні дані підприємств і організацій, акти ревізій перевірок, висновки фінансових, податкових, контрольно-ревізійних органів з питань господарської діяльності госпрозрахункових та бюджетних установ.

Найбільш популярними статистичними збірниками є офіційні видання Держкомстату України «Статистичний щорічник за ... рік» та «Діяльність суб'єктів господарювання (за відповідний період)». Також в якості джерел статистичної інформації можна використовувати офіційні сайти таких установ як НБУ, Міністерство фінансів, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, Держкомстату України та інші.

Усі опрацьовані літературні джерела включаються до списку літератури.

II. *Виконання курсової роботи.* На другому етапі доцільно застосувати такий алгоритм:

- провести теоретичний аналіз проблеми на основі опрацьованих нормативних документів та фахових літературних джерел;
- провести аналітичне дослідження на основі статистичних (фактичних) матеріалів, отриманих студентом у ході опрацьовання обраної проблеми та індивідуального завдання;
- розробити й обґрунтувати пропозиції з удосконалення діяльності об'єкта дослідження у перспективному періоді;
- навести висновки щодо проведених досліджень;
- оформити роботу відповідно до вимог стандарту НТУ «ХПІ».

III. *Захист курсової роботи.* Курсову роботу студент захищає в присутності трьох членів комісії. Тези доповіді студент готує заздалегідь.

Доповідь повинна бути змістовною і тривати 5–8 хвилин. У доповіді необхідно:

- назвати тему курсової роботи, показати її актуальність і значущість;
- сформулювати основну мету і завдання дослідження;
- стисло розкрити зміст роботи;
- доповісти про головні результати роботи, зробити висновки;
- внести авторські пропозиції.

4 КЕРІВНИЦТВО ВИКОНАННЯМ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Загальне керівництво курсовими роботами здійснює кафедра міжнародного бізнесу та фінансів НТУ «ХП».

Керівників курсових робіт призначають з числа викладачів кафедри (професорів, доцентів, а також викладачів, які мають досвід науково-педагогічної і практичної роботи) і закріплюють рішенням кафедри.

Керівник роботи допомагає студенту вибрати ефективніші шляхи вирішення основних проблем дослідження, контролює якість виконання курсової роботи, систематично відстежує терміни виконання згідно з графіком консультацій.

На виконану роботу керівник пише відгук, в якому відзначається актуальність теми дослідження, характеризується зміст усіх розділів, підкреслюється практичне значення пропозицій. У відгуку також відображається рівень оволодіння методикою дослідження, професійна підготовка, відзначається відповідність оформлення і змісту роботи вимогам методичних рекомендацій.

У разі недотримання вимог до змісту та оформлення робота повертається на доопрацювання. Студент повинен при доопрацюванні усунути вказані недоліки відповідно до зауважень наукового керівника і здати роботу на повторний розгляд.

Кінцевим етапом виконання курсової роботи є її захист. Захист курсової роботи проводиться комісією у складі двох–трьох викладачів кафедри (предметної комісії), за присутності керівника курсової роботи. Члени комісії можуть ставити студенту запитання з метою визначення рівня його фахової підготовки. Після обговорення підсумків захисту на засіданні комісії приймається рішення щодо оцінювання проведених досліджень та рівня засвоєних знань студентів, на основі прийнятих критеріїв оцінювання виконаної курсової роботи.

5 РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Активи, особливості складу та визначення потреби в них підприємства
2. Політика формування активів підприємства
3. Необоротні активи підприємства та ефективність їх використання
4. Оборотні активи підприємства та ефективність їх руху
5. Оптимізація складу та оцінка вартості активів підприємства
6. Капітал підприємства, його склад та ефективність використання
7. Капітал та визначення загальної потреби в ньому підприємства
8. Фінансова структура капіталу та політика її формування
9. Особливості формування власного капіталу у підприємствах різних організаційно-правових форм
10. Види позикового капіталу та особливості його формування
11. Оцінка вартості та оптимізація фінансової структури капіталу підприємства
12. Кредитування підприємств, види та форми кредитів
13. Ефективність використання кредитних ресурсів та обґрунтування політики кредитування підприємства
14. Доходи підприємств, джерела формування та напрями використання
15. Поточні витрати підприємств та собівартість продукції
16. Прибуток та фінансові результати підприємств, особливості формування та використання
17. Оподаткування та податкова політика підприємств
18. Грошові потоки підприємств, їх склад та ефективність руху
19. Оцінка фінансового стану підприємства та обґрунтування шляхів його поліпшення
20. Фінансове планування на підприємстві та розробка плану надходження та витрачання грошових засобів
21. Фінансове планування на підприємстві та обґрунтування основних планових форм фінансової звітності

22. Бюджетування на рівні підприємства та обґрунтування основних фінансових бюджетів

23. Банкрутство підприємств та його діагностика

24. Ідентифікація кризового фінансового стану підприємства та обґрунтування механізмів його стабілізації

6 ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота повинна бути оформлена відповідно до загальних вимог до оформлення текстових документів у сфері навчального процесу СТЗВО-«ХПІ»-3.01–2018 [41]. Оформлення курсової роботи може здійснюється відповідно до вимог, наведених у Додатку В, оформлення списку джерел інформації здійснюється відповідно до Додатку Д.

7 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Оцінюється курсова робота членами комісії після її захисту студентом у балах і за національною шкалою оцінок.

Загальна кількість балів включає оцінку змісту роботи (до 50 балів), оформлення (до 10 балів) та захисту (до 40 балів).

При оцінюванні якості виконання студентом курсової роботи застосовуються такі критерії:

1. *Актуальність та наукова новизна роботи.* Відповідність теми проблемам та напряму підготовки і спеціальності, відповідність плану і змісту роботи її темі. Елементи наукової новизни у роботі.

2. *Визначення мети, завдання, предмету, об'єкту курсової роботи.* Оцінюється здатність вірно сформулювати мету дослідження, обґрунтувати предмет та об'єкт дослідження, назвати основні його завдання. Міра опрацювання вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, у тому числі вивчення наукових робіт викладачів університету.

3. *Рівень викладу основного матеріалу.* Логічно-структурна побудова роботи, рівень самостійності теоретичного дослідження, глибина практичного аналізу проблеми.

4. *Використання математичних і статистичних методів та інформаційних технологій.* Ступінь використання сучасних методів дослідження, рівень обробки статистичних даних, інформаційне забезпечення та алгоритми вирішення задач.

5. *Рівень обґрунтованості та реальності розробок та пропозицій.* Якість обґрунтування висновків та рекомендацій, оцінка ефективності проведених досліджень.

6. *Оформлення курсової роботи.* Відповідність вимогам стандарту НТУ «ХПІ» в оформленні тексту, посилань, списку літератури, таблиць, рисунків.

Критерії оцінювання якості виконаної курсової роботи у балах такі:

100-90 балів: Курсову роботу виконано вчасно, самостійно, забезпечено повне розкриття теми. Вірно визначено предмет, об'єкт дослідження. Мета та завдання чітко окреслені та реалізовані у дослідженні. Автор використовує сучасний аналітичний та методичний інструментарій. Робота містить елементи новизни та характеризується високою якістю і глибиною теоретико-методологічного аналізу, критичного огляду літературних джерел, наявністю наукової проблематики. Узагальнення і висновки базуються на якісно опрацьованій статистичній інформаційній базі, що дозволяє чітко визначити авторську позицію. Представлені рекомендації автора мають практичну цінність, містять розрахунки показників економічної ефективності. У роботі розроблені суттєві аспекти впровадження рекомендацій.

Доповідь студента аргументована, проілюстрована бездоганно оформленими наочними матеріалами, свідчить про формулювання власної думки студента щодо предмету дослідження та є логічною, повною. Відповіді на питання правильні та стислі.

89-82 балів: Курсову роботу виконано вчасно, теоретичні узагальнення та висновки аналітичної частини, в основному, правильні. Проте, існують

несуттєві недоліки у: виявленні логічності зв'язку заходів, що пропонуються для вирішення проблем, визначених за допомогою проведеного аналізу статистичних та фактичних матеріалів; обґрунтуванні та розрахунках ефективності запропонованих рішень, що обумовлено глибиною особистого аналізу студентом фактичної інформації. Застосування сучасного аналітичного інструментарію обмежено. Подані у роботі авторські пропозиції в повній мірі не містять аналітичного обґрунтування економічної доцільності їх реалізації.

Є окремі зауваження до роботи. Доповідь насичена фактичною інформацією, що відображає відповідні результати проведеного дослідження. Відповіді на питання правильні, але не завжди повні чи конкретні.

81-75 балів: Тема роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру. Теоретико-аналітична частина та пропозиції обґрунтовано непереконливо, відсутні розрахунки, що дозволяють аргументувати зроблені авторські узагальнення та висновки. Є зауваження щодо логічності та послідовності викладеного матеріалу, який носить переважно описовий характер. Робота недбало оформлена.

Студент не володіє окремими питаннями теми, не всі відповіді на запитання правильні або повні. Наочні матеріали не в повній мірі відображають зміст виконаної роботи.

74 -64 балів: Відсутня логіка у побудові структури дослідження. В роботі відсутнє розуміння мети, завдань, предмету дослідження. Назви окремих розділів не відповідають їх змісту. Теоретичний аналіз та визначення стану процесів, що є предметом розгляду мають копіїляційний характер, відсутні посилання на використані літературні джерела. Відсутні самостійність суджень у запропонованих рекомендацій і пропозиції. Представлений статистичний матеріал є застарілим. Оформлення роботи має суттєві недоліки.

Доповідь не відображає зміст виконаної роботи, більшість відповідей на питання неправильні, студент не володіє предметом дослідження.

63 і менше балів. Робота до захисту не допускається: Роботу подано з порушенням строків, установлених регламентом. Відгук наукового керівника

негативний. Студент не володіє поданим матеріалом, не орієнтується у предметі дослідження. Порушена логіка представленого матеріалу. Назви розділів не відповідають змісту. Змістовне наповнення розділів не пов'язано між собою. Оформлення роботи не відповідає вимогам.

Критерії оцінювання якості виконаної курсової роботи за національною шкалою оцінок та ECTS такі (табл. 1):

Таблиця 1 - Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсової роботи
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю доопрацювання роботи

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Господарський Кодекс України від 16.01.2003, № 436-IV, ред. від 17.01.2019. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page>
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010, № 2755-VI, ред. від 16.05.2019. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV, ред. від 28.02.2019. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
4. Про банкрутство: Закон України, ред. від 23.03.2017. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://consultant.parus.ua/?doc=002E6C5637>
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України, ред. від 18.09.2018. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
6. Про відновлення платоспроможності боржника: Закон України, ред. від 13.03.2018. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>
7. Про господарські товариства: Закон України, ред. від 23.03.2017. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/1576-12>
8. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України, ред. від 23.11.2018. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>
9. Про обіг векселів в Україні: Закон України, ред. від 23.07.2017. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2374-14>
10. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України, ред.

від 03.07.2018. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

11. Про фінансовий лізинг: Закон України, ред. від 16.01. 2004. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1381-15>

12. Про ціни та ціноутворення: Закон України, ред. від 19.10.2017. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>

13. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України, ред. від 15.05.2018. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>

14. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Національного банку України, ред. від 28.01.2019 №23. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04/page>

15. Класифікатор організаційно-правових форм господарювання. ДК 002:2004. -[Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>.

16. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: Наказ міністерства економіки України № 1361 від 26.10.2010. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail>

17. Міжнародні стандарти фінансової звітності : Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://msfz.minfin.gov.ua/uk/Pages/default.aspx>

18. Національні стандарти бухгалтерського обліку : Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=340510&cat_id=293533

19. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : Постанова правління Національного банку України, ред.. від

12.02.2019 № 37. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0040-05/page>;

20. Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки : Наказ Міністерства економічного розвитку та торгівлі України від 31.07.2018 № 1070. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0300-15>

21. Форми фінансової звітності : Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=293795&cat_id=293535

23. Бернстайн Л. А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация [Текст] / Л. А. Бернстайн ; пер. с американ. О. В. Скачкова, И. Э. Дымова, А. О. Лукичева и др. ; научн. ред. перевода И. И. Елисеева. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 624 с.

24. Бланк И.А. Управление прибылью [Текст] / И.А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2007. – 768 с.

25. Бланк И.А. Финансовый менеджмент : Учеб. курс. [Текст] / И.А. Бланк; 2-е изд., перераб. и доп. — К.: Эльга, Ника-Центр, 2007. — 521 с.

26. Бланк И.А. Управление денежными потоками [Текст] / И.А. Бланк ; Издательство: «Ника-Центр» 2007. – 562 с.

27. Бригхэм Ю. Финансовый менеджмент, 10-е изд. [Текст] / Ю. Бригхэм, М. Эрхардт ; пер. с англ. под ред. к. э. н. Е. А. Дорофеева. – СПб. : Питер, 2009. – 960 с.

28. Ван Хорн Дж. К. Основы финансового менеджмента, 12-е изд. [Текст] / Дж. К. Ван Хорн, Дж. В. Вахович, мл. ; пер. с англ. О. Пелявского под ред. к. э. н. А. Кравченко. – М. : ООО «И.Д. Вильямс», 2007. – 1232 с.

29. Власова Н.О. Формування оптимальної структури капіталу у підприємствах роздрібно́ї торгівлі : монографія [Текст] / Н.О. Власова, Л.І. Безгінова. – Харків : ХДУХТ, 2006. – 160 с.

30. Власова Н.О. Ефективність формування фінансових результатів

підприємств роздрібно́ї торгівлі : монографія [Текст] / Н.О. Власова, І.Ю. Мелушова. – Харків: ХДУХТ, 2008. – 259 с.

31 Власова Н.О. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібно́ї торгівлі : монографія [Текст]/ Н.О. Власова, Т.С. Пічугіна, П.В. Смирнова ; – Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. - Х., 2010. – 222 с.

32. Власова Н.О. Управління дебіторською та кредиторською заборгованостями в підприємствах оптової торгівлі : монографія [Текст]/ Н.О. Власова, Л.Л. Носач. – Х. : ХДУХТ, 2011 – 229 с.

33. Власова Н.О. Управління оборотними активами в підприємствах роздрібно́ї торгівлі : монографія [Текст]/ Н.О. Власова та ін. – Харків : ХДУХТ, 2014. - 412 с.

34. Власова Н.О. Фінанси підприємств : навч. посібник : практикум /Н.О. Власова, Т.В. П'ятак, Т.І. Кочетова; за наук. ред. проф. Н.О. Власової. – Х.: Світ книг, 2020. – 312 с.

35. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник [Текст] / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк — К.: Знання, 2007. — 1072 с.

36. Ковалев В. В. Введение в финансовый менеджмент [Текст]/ В. В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2007 . – 768 с.

37. Ковалев В.В. Курс финансового менеджмента : учебник. [Текст] / В.В. Ковалев, 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Проспект, 2011. – 480 с., С.339

38. Кредитування: теорія і практика: Підручник. [Текст] / Під ред. В.Д. Лагутін. – К.: Знання, 2000. – 215 с.

39. Нікбахт Е., Гропеллі А. Фінанси: пер. з англ. [Текст] / Е. Нікбахт, А. Гропеллі – К. : Основи, 2003. – 383 с.

40. Савчук В.П. Управление фінансами підприємств. [Текст] / В.П. Савчук. – М.: БІНОМ. Лабораторія знань. – 2010. - 480 с.

41. Текстові документи у сфері навчального процесу. Загальні вимоги до виконання : СТЗВО – 3.01. — Х.: НТУ ХП, 2018. — 48 с.

42. Уотшем Т. Дж. Количественные методы в финансах. [Текст] / Т.Дж. Уотшем, К. Паррамоу ; пер. с англ. под ред. М. Р. Ефимовой. – М. : Финансы, ЮНИТИ, 1999. – 527 с.

43. Фінанси підприємств : навч. посібник [Текст] / Н.О. Власова, О. А. Круглова, Л.І. Безгінова. – Харків : ХДУХТ, 2006. – 253 с.

44. Фінанси підприємств : підручник [Текст] / Н.О. Власова, В.А. Міщенко, Т.В. П'ятак, Т.І. Кочетова, А.В. Котлярова; за наук. ред. проф. Н.О. Власової. – Х.: Світ книг, 2018. – 437 с.

45. Формування дивідендної політики торговельного підприємства [Текст] : монографія / Власова Н.О., Круглова О.А., Віннікова В.В. - Харків: Вид-во Іванченка І.С. – 2012. - 216 с.

46. Хелферт Э. Техника финансового анализа. [Текст] / Э. Хелферт ; пер. с англ. – 10-е изд. – СПб. : Питер, 2003. – 640 с.

47. Шим Дж. К. Основы коммерческого бюджетирования. [Текст] / Дж. К. Шим, Дж. Г. Сигел ; пер. с англ. – СПб. : Пергамент, 1998. – 456 с.

РЕСУРСИ МЕРЕЖІ INTERNET

1. Вісник Національного банку України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=60949

2. Електронний каталог Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua

3. Електронний каталог Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://korolenko.kharkov.com> Офіційний сайт Кабінету Міністрів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua.

4. Національна парламентська бібліотека України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nplu.kiev.ua>

5. Наукова бібліотека Київського національного університету ім. Тараса Шевченка / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib-gw.univ.kiev.ua>

6. Офіційний сайт Державної податкової адміністрації України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sta.gov.ua>.
7. Офіційний сайт Держкомстату України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
8. Офіційний сайт Державної установи «Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.smida.gov.ua>
9. Офіційний сайт Міністерства фінансів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.
10. Офіційний сайт Національного банку України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

ДОДАТКИ
Додаток А

Зразок оформлення титульного аркушу курсової роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра міжнародного бізнесу та фінансів

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Фінанси підприємств»

на тему: «.....»

Студент(ка) _____ курсу, групи _____
спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа та страхування»

_____

Курсова робота захищена з оцінкою:

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Керівник:

_____

Харків 202__

Додаток Б

Приклади індивідуальних завдань

ДО ТЕМИ 6 КУРСОВОЇ РОБОТИ: «КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА, ЙОГО СКЛАД ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ»

Мета курсової роботи. Закріпити на практиці отримані теоретичні знання. На основі аналізу даних річних звітів та інших матеріалів конкретного підприємства визначити стан, склад за джерелами залучення й ефективність формування та використання капіталу, виконати розрахунки вартості капіталу та ефекту фінансового левериджу, виявити резерви та визначити шляхи підвищення ефективності формування й використання.

Зразковий план

Вступ

1. Капітал як джерело фінансування активів підприємства, його сутність та склад.
2. Аналіз наявності, стану, динаміки та складу капіталу підприємства.
3. Оцінка ефективності формування та використання капіталу. Розрахунок його вартості та ефекту фінансового левериджу.
4. Резерви та шляхи підвищення ефективності використання капіталу підприємства.

Висновок.

Список використаної літератури.

Методичні вказівки щодо виконання розділів курсової роботи

У вступі обґрунтувати актуальність теми курсової роботи: показати роль, значення й необхідність ефективного формування та використання капіталу для підвищення ефективності підприємницької діяльності на рівні підприємств. Чітко сформулювати мету й завдання курсової роботи.

У першому розділі викласти теоретичні положення щодо розкриття природи капіталу підприємств, а саме: визначити основні риси капіталу, розкрити його економічну та фінансову природу, як джерела фінансування активів; надати класифікацію за цілями використання, за правом власності, за формами та об'єктами інвестування, за джерелом фінансування та ін. Розкрити особливості кругообігу, руху, складу та структури капіталу. Визначити основні принципи формування капіталу підприємств, позитивні та негативні риси власного й позикового капіталу.

У другому розділі на теоретичному рівні: розкрити цілі та основні напрями аналізу стану та складу капіталу підприємства. Використовуючи інформацію ТОВ «АКВА», яке займається виробництвом потужних насосів для

водопостачання, виконати горизонтальний та вертикальний аналіз балансу (табл. 1). Зробити висновки щодо динаміки основних складових капіталу підприємства. Проаналізувати структуру капіталу за джерелами формування та її зміни за два роки. Визначити напрями використання капіталу, рівень участі власного та залученого капіталу у фінансуванні оборотних та необоротних активів. Скласти аналітичні таблиці та зробити висновки.

У третьому розділі на теоретичному рівні розкрити сутність поняттям «ефективність формування» та «ефективність використання» капіталу підприємства, надати характеристику основним показникам щодо кількісного їх визначення. На основі інформації ТОВ «АКВА», що представлена, у балансі (табл. Б.1) та скороченому звіті із фінансових результатів (табл. Б.2) розрахувати показники оборотності й рентабельності капіталу та його основних складових. Особливу увагу слід приділити розрахункам вартості капіталу та розгляду механізмів ефекту фінансового левериджу за 2018-2019 роки ТОВ «АКВА». Скласти необхідні аналітичні таблиці та зробити необхідні висновки.

У четвертому розділі визначити основні зовнішні (стан фінансового ринку) та внутрішні фактори, які вплинули на стан та динамічні зміни складу капіталу ТОВ «АКВА» у 2019 році відносно 2018 року. Використовуючи дані попередніх розділів, проведеного аналізу, необхідно докладно обґрунтувати шляхи поліпшення формування та використання капіталу ТОВ «АКВА». При цьому, поряд з характеристикою загальних напрямків підвищення ефективності, необхідно обґрунтувати конкретні заходи для підприємства, що досліджувалося.

Під час обґрунтування шляхів підвищення ефективності формування та використання капіталу приділити увагу вдосконаленню елементів економічного механізму господарювання, впровадженню сучасних форм залучення й використання капіталу.

Висновки оформляються відповідно до загальних вимог методичних вказівок щодо виконання курсової роботи.

Таблиця Б.1 – Вихідна інформація для розрахунків стану та складу капіталу ТОВ «АКВА» у 2018-2019 роках (аналітичний баланс)

Показники	На кінець року		
	2017	2018	2019
1	2	3	4
АКТИВ			
I. Необоротні активи, в цілому (залишкова вартість)	73000	69500	67500
II. Оборотні активи, в цілому	12560	10870	11290
У тому числі:			
- виробничі запаси	3970	3170	3050
- незавершене виробництво	1420	1080	1260
- запаси готової продукції	2190	1810	1920

тис. грн.

Продовження табл. Б.1

1	2	3	4
- витрати майбутніх періодів	360	270	310
- дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1330	880	910
- дебіторська заборгованість за розрахунками	3150	3440	3650
- гроші та їх еквіваленти	140	220	190
ПАСИВ			
I. Власний капітал, в цілому	62780	62900	63060
У тому числі:			
- зареєстрований(пайовий) капітал	38500	38500	38500
- капітал у дооцінках	22400	22400	22400
- додатковий капітал	5600	5600	5600
- резервний капітал	3200	3200	3200
- нерозподілений прибуток	(6920)	(6800)	(6640)
II. Довгострокові зобов'язання, в цілому			
У тому числі:			
- довгострокові кредити банків	10200	8000	6800
- інші довгострокові зобов'язання	-	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення, в цілому	12580	9470	8930
У тому числі:			
- короткострокові кредити банків	6200	5700	4200
- поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	3774	2548	3318
- кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	2560	1180	1360
- кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці та страхування	46,0	42,0	52,0
- доходи майбутніх періодів	-	-	-
- інші поточні зобов'язання	-	-	-
БАЛАНС	85560	80370	78790

Таблиця Б.2 – Вихідна інформація для розрахунку ефективності формування та використання капіталу ТОВ «АКВА» у 2018-2019 роках (витяг зі звіту про фінансові результати)

тис. грн.		
Показники	2018	2019
1	2	3
Виручка від реалізації продукції за рік, тис. грн.	98620	102410
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн	82215	85320
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	55912	60408
Валовий прибуток	26303	25212
Інші операційні доходи	402	303
Адміністративні витрати	9425	8625
Витрати на збут	10040	11280

Продовження табл. Б.2

1	2	3
Інші операційні витрати	4620	3560
Фінансовий результат від операційної діяльності	2620	2050
Дохід від участі у капіталі	-	-
Інші фінансові доходи	-	-
Інші доходи	510	380
Фінансові витрати	2770	2280
Фінансовий результат до оподаткування	360	150
Чистий фінансовий результат	280	122

Додаткова інформація для розрахунку вартості капіталу та ефекту фінансового левериджу:

- вартість позикового капіталу розрахувати на основі розміру фінансових витрат, а вартість власного капіталу, виходячи з того, що на споживання власниками використовується 30% чистого прибутку.

ДО ТЕМИ 16 КУРСОВОЇ РОБОТИ: «ПРИБУТОК ТА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПІДПРИЄМСТВ, ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ»

Мета курсової роботи. Закріпити на практиці отримані теоретичні знання. На основі аналізу даних річних звітів та інших матеріалів конкретного підприємства розрахувати значення показників прибутку та фінансових результатів, проаналізувати їх динамічні зміни, визначити вплив основних факторів на ці зміни та обґрунтувати шляхи підвищення прибутковості у майбутньому.

Зразковий план

Вступ

1. Прибуток та фінансові результати підприємств (сутність та особливості понять, основні функції та види, джерела формування та напрями використання, показники виміру).

2. Аналіз динаміки та формування показників прибутку та фінансових результатів підприємства.

3. Основні зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на розмір прибутку та фінансових результатів підприємств.

4. Резерви та шляхи підвищення прибутковості підприємства.

Висновок

Список використаної літератури

Методичні вказівки щодо виконання розділів курсової роботи

У вступі обґрунтувати актуальність теми курсової роботи: показати роль та значення показників прибутку та фінансових результатів підприємств у

процесі їх функціонування та розвитку. Чітко сформулювати мету й завдання курсової роботи.

У першому розділі викласти теоретичні положення щодо розкриття економічної, бухгалтерської та фінансової природи прибутку та показників фінансових результатів підприємств; надати характеристику джерелам їх формування та напрямам використання; охарактеризувати показники виміру та ін. Використовуючи інформацію Держкомстату України (www.ukrstat.gov.ua; публікації; статистика фінансів підприємств; статистичний збірник «Діяльність суб'єктів господарювання» у 2018 р.) у табличній формі навести статистичні показники, що характеризують рівень прибутковості за основними видами економічної діяльності за 2015-2018 рр., зробити висновки щодо галузевих особливостей формування та динаміки цих показників (зразок - таблиця Б.3).

У другому розділі на теоретичному рівні: розкрити необхідність, цілі та завдання аналізу прибутку та фінансових результатів на рівні підприємств; надати характеристику основним етапам цього процесу. Використовуючи інформацію звіту про фінансові результати ТОВ «АКВА» (таблиця Б.4), яке займається виробництвом потужних насосів для водопостачання, обчислити прибуток від операційної та звичайної діяльності до й після оподаткування, а також чистий прибуток у 2018 та 2019 роках. Розробити аналітичні таблиці, які дозволять дослідити динаміку абсолютних показників прибутку та показників рентабельності продажів, інвестованого та власного капіталу. Проаналізувати зміни у структурі доходів та витрат.

У третьому розділі надати класифікацію основних зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на розмір прибутку та фінансові результати підприємств; охарактеризувати та навести формули розрахунків щодо кількісного визначення впливу на розмір показників прибутку змін різних видів доходів та витрат. Виконати ці розрахунки для ТОВ «АКВА», які необхідно оформити відповідною таблицею, зробити висновки щодо визначення найбільш суттєвих факторів, що вплинули на зміни чистого прибутку у 2019 році відносно 2018 року. Використовуючи інформацію про зміни цін та тарифів (див. додаткову інформацію), визначити, яким чином вони впливають на суму прибутку від операційної діяльності та рентабельність продажів.

У четвертому розділі, використовуючи дані попередніх розділів, результати аналізу динаміки й структури доходів, витрат та прибутку, показників рентабельності у досліджуваному підприємстві, необхідно докладно обґрунтувати шляхи можливого підвищення прибутковості. Причому, поряд з характеристикою загальних напрямків підвищення прибутковості у підприємствах, необхідно обґрунтувати конкретні заходи для підприємства, що досліджувалося.

При обґрунтуванні шляхів підвищення абсолютних та відносних показників прибутковості приділити увагу вдосконаленню елементів економічного механізму господарювання на макро- та мікроекономічному рівнях, впровадженню сучасних форм організації виробництва.

Висновки оформляються відповідно до загальних вимог методичних вказівок щодо виконання курсової роботи.

Таблиця Б.3 – Фінансові результати та рентабельність операційної діяльності підприємств за основними видами економічної діяльності в Україні за 2015-2018 р.р.

Види економічної діяльності	2015		2016		2017		2018	
	млн. грн	%%	млн. грн	%%	млн. грн	%%	млн. грн	%%
Усього								
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство								
Промисловість								
Будівництво								
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку								
Діяльність транспорту та зв'язку								
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям								
Інші види діяльності, що не ввійшли до вище перелічених								

Таблиця Б.4 – Інформація зі звіту про фінансові результати ТОВ «АКВА» за 2018-2019 роки

Статті звіту	млн. грн	
	2018	2019
1	2	3
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	98,6	102,4
Податок на додану вартість	16,4	17,1
Акцизний збір	x	x
Інші вирахування з доходу	x	x
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	55,9	60,4
Валовий прибуток (збиток)		
Інші операційні доходи	1,2	0,8
Адміністративні витрати	3,7	3,1
Витрати на збут	14,6	15,2
Інші операційні витрати	6,6	5,3
Фінансові результати від операційної діяльності (прибуток або збиток)		
Доход від участі в капіталі	x	x
Інші фінансові доходи	x	x
Інші доходи	0,4	0,5
Фінансові витрати	1,1	0,9
Втрати від участі в капіталі	x	x
Інші витрати	x	x

Продовження табл. Б.4

1	2	3
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (прибуток або збиток)		
Податок на прибуток від звичайної діяльності		
Фінансові результати від звичайної діяльності (прибуток або збиток)		
Надзвичайні:	x	x
Доходи	x	x
Витрати	x	x
Податки з надзвичайного прибутку	x	x
Чистий прибуток (збиток)		

Додаткова інформація (умовна):

- ставка податку на прибуток у 2018 - 2019 р.р. - 18%;
- середньорічний розмір інвестованого та власного капіталу підприємства у 2018 відповідно складала 84,8 та 69,5 млн. грн., а у 2019 році – 83,6 та 67,7 млн. грн;
- середньорічний індекс цін у 2019 році відносно 2018 року на готову продукцію склав 1,052, на сировину та матеріали для виробництва – 1,082, на допоміжні матеріали, комунальні послуги, теплову та електричну енергію, що використовувалися поза межами виробництва – 1,13.

ДО ТЕМИ 18 КУРСОВОЇ РОБОТИ: «ГРОШОВІ ПОТОКИ ПІДПРИЄМСТВ, ЇХ СКЛАД ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ РУХУ»

Мета курсової роботи. Закріпити на практиці отримані теоретичні знання. На основі аналізу даних річних фінансових звітів та інших матеріалів конкретного підприємства оцінити динаміку та структуру грошових потоків, оцінити ефективність їх руху та вплив на платоспроможність. Визначити шляхи підвищення ефективності руху грошових потоків на майбутній період.

Зразковий план

Вступ

1. Економічна природа та значення грошових потоків підприємств, їх класифікація
2. Аналіз динаміки та складу грошових потоків на підприємстві
3. Оцінка ефективності руху грошових потоків
4. Обґрунтування шляхів підвищення ефективності руху грошових потоків на підприємстві

Висновок.

Список використаної літератури.

Методичні вказівки щодо виконання розділів курсової роботи

У вступі обґрунтувати актуальність теми курсової роботи: показати значення та роль руху грошових потоків у господарському процесі підприємств й формуванні результатів їх діяльності. Чітко сформулювати мету й завдання курсової роботи.

У першому розділі викласти теоретичні положення щодо розкриття сутності та змісту поняття «грошовий потік», а саме: розкрити сутність грошового потоку підприємства як результату руху грошових засобів; надати характеристику поняттю «чистий грошовий потік» та його відмінності від поняття «прибуток»; навести та охарактеризувати класифікацію грошових потоків на рівні підприємства; охарактеризувати зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на рух грошових потоків.

У другому розділі на теоретичному рівні: розкрити цілі, основні напрями, особливості вихідної інформації щодо аналізу грошових потоків підприємства; звернути увагу на особливості та методи складання «Звіту про рух грошових коштів».

Використовуючи інформацію ПАТ «Підшипник» (табл. Б.5), яке за видом економічної діяльності відноситься до підприємств машинобудування, виконати необхідні розрахунки показників, яких не достає у табл. Б.5. Проаналізувати динаміку (у абсолютних та відносних показниках) та структуру грошових потоків підприємства з видами діяльності, спрямованістю та завершеністю руху. Скласти необхідні аналітичні таблиці. Зробити висновки та визначити проблеми у формуванні чистого грошового потоку підприємства.

У третьому розділі на теоретичному рівні розкрити зміст поняття «ефективність руху грошових потоків» та охарактеризувати основні показники її оцінки.

На основі інформації ПАТ «Підшипник», що представлена, у «Звіті про рух грошових коштів» (табл. Б.5) розрахувати коефіцієнти, що дозволяють оцінити ефективність руху грошових потоків. Визначити їх динамічні зміни за два роки та основні зовнішні й внутрішні фактори, що вплинули на рух грошових потоків. Оцінити вплив руху грошових потоків на основні фінансові характеристики підприємства: платоспроможність, ліквідність, фінансову стійкість, ділову активність. Скласти необхідні аналітичні таблиці, зробити висновки та визначити основні проблеми ефективності руху грошових потоків.

У четвертому розділі використовуючи дані попередніх підрозділів, проведеного аналізу, необхідно докладно обґрунтувати шляхи підвищення ефективності руху грошових потоків та оптимізації їх розміру та складу для ПАТ «Підшипник». Причому, поряд з характеристикою загальних напрямків поліпшення цього процесу, необхідно обґрунтувати конкретні заходи для підприємства, що досліджувалося.

При обґрунтуванні шляхів приділити увагу вдосконаленню елементів економічного механізму господарювання, впровадженню сучасних методів управління грошовими потоками.

Висновки оформляються відповідно до загальних вимог методичних вказівок щодо виконання курсової роботи.

Таблиця Б.5 – «Звіт про рух грошових коштів» (за прямим методом) за $(n - 1)$ та n -й роки
ПАТ «Підшипник» (вид економічної діяльності: машинобудування)

тис. грн.			
Найменування показника	Код	За n -й р.	За $(n - 1)$ р.
1	2	3	4
<i>I. Рух коштів у результаті операційної діяльності</i>			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	379 894	333 830
Повернення податків і зборів	3005	900	15 195
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	15 150
Цільового фінансування	3010	971	1 900
Надходження від повернення авансів	3020	1 623	8 387
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	118	168
Надходження від операційної оренди	3040	796	826
Інші надходження	3095	21	350
Всього надходження від операційної діяльності		?	?
Витрачання на оплату:			
Товарів, (робіт, послуг)	3100	(217 731)	(201 595)
Праці	3105	(58 271)	(53 014)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(18 305)	(34 333)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(27 459)	(21 298)
Зобов'язання з податку на додану вартість	3117	(5 598)	(-)
Зобов'язання з інших податків і зборів	3118	(21 861)	(21 298)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(5)	(11 434)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(75)	(46)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(12 035)	(9 521)
Інші витрачання	3190	(3 541)	(4 830)
Всього витрачання від операційної діяльності		?	?
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	?	?
<i>II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності</i>			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	5	-
необоротних активів	3205	128	43
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Інші надходження	3250	-	-
Всього надходження від інвестиційної діяльності		?	?
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	(-)	(-)
необоротних активів	3260	(2 413)	(5 065)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Інші платежі	3290	(-)	(-)
Всього витрачання від інвестиційної діяльності		?	?
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	?	?

Продовження табл. Б.5

1	2	3	4
<i>III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності</i>			
Надходження від: Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	195 367	185 708
Інші надходження	3340	9 009	397 686
Всього надходження від фінансової діяльності		?	?
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	(180 904)	(525 097)
Сплату дивідендів	3355	(-)	(-)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(46 782)	(83800)
Витрачання на сплату відсотків з фінансової оренди	3365	(7 296)	(7 676)
Інші платежі	3390	(13 016)	(8 863)
Всього витрачання від фінансової діяльності		?	?
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	?	?
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	?	?
Залишок коштів на початок року	3405	?	25120
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	112	2 034
Залишок коштів на кінець року	3415	?	?

Додаток В

Вимоги до оформлення курсової роботи

1 Загальні вимоги до оформлення курсової роботи

Курсова робота повинна бути оформлена відповідно до загальних вимог до оформлення текстових документів у сфері навчального процесу СТЗВО-«ХПІ»-03.01-2018.

Текст курсової роботи має бути набраний на персональному комп'ютері і поданий до захисту в роздрукованому вигляді у обкладинці не пізніше як за два тижня до закінчення семестру.

Текст друкують з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210 × 297 мм) шрифтом Times New Roman 14 pt, через півтора інтервала; до тридцяти рядків на сторінці. У громіздких таблицях і рисунках допускається використання шрифту 12 pt. У цьому випадку заголовки таблиці або назва рисунку мають бути виконані цим же шрифтом. У тексті пояснювальної записки не дозволяється використання напівжирного, підкресленого шрифту або курсиву.

Текст роботи треба друкувати, дотримуючись таких розмірів полів: верхнє й нижнє – не менше 20 мм, ліве – 30 мм, праве – не менш 10 мм.

Під час виконання роботи необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності й чіткості зображення протягом усього тексту. Всі лінії, літери, цифри і знаки повинні бути однаково чорними протягом всієї пояснювальної записки.

Помилки, описки, графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою й нанесенням на те ж місце виправленого зображення.

Прізвища, назви установ, організацій, фірм та інші власні назви в тексті курсової роботи наводять мовою оригіналу. Допускається наводити назви організацій і власні назви у перекладі на мову роботи, додаючи (при першому згадуванні) оригінальну назву.

У вступі обґрунтовується актуальність теми, показується її значимість в умовах сучасного стану економіки України. Чітко формулюються мета й завдання, що підлягають рішенню у курсовій роботі, називаються об'єкт та методи досліджень, які застосовуються у процесі її виконання.

Основна частина курсової роботи складається з 3–4 розділів.

Розділи повинні мати заголовки.

Заголовки розділів треба починати з абзацного відступу і друкувати напівжирним шрифтом маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки на кінці. Перенесення слів у заголовках розділів не допускається. Якщо заголовок складається з двох речень, їх розділяють крапкою.

Абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту й дорівнювати п'яти знакам (1,25 мм).

Між заголовком розділу і наступним текстом – півтора інтервалу, як в основному тексті.

Між заголовком розділу і попереднім текстом треба залишити один вільний рядок.

Для зручності форматування при внесенні виправлень і доповнень рекомендується кожен розділ починати з нової сторінки.

Не допускається залишати заголовок розділу або підрозділу на кінці сторінки, якщо після цього заголовка іде тільки один або жодного рядка тексту.

2 Вимоги до нумерації

2.1 Нумерація сторінок роботи

Сторінки роботи треба нумерувати арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації протягом усього тексту роботи. Номер сторінки проставляється в правому верхньому куті сторінки без крапки на кінці.

Титульний аркуш включають у загальну нумерацію сторінок роботи. Номер сторінки на титульному аркуші не проставляють. Ілюстрації таблиці,

виконані на окремих сторінках, включають у загальну нумерацію сторінок роботи.

Першою сторінкою пояснювальної записки вважається титульний аркуш, далі йде перелік скорочень і умовних позначень (якщо такі є), за ними – зміст, вступ, основна частина, висновки, список джерел інформації, у додатках наводиться індивідуальне завдання на виконання курсової роботи та інші додаткові матеріали..

Порядковий номер сторінки починають проставляти з наступної після змісту сторінки (зі вступу).

2.2 Нумерація розділів, підрозділів

Розділи курсової роботи треба нумерувати арабськими цифрами.

Розділи повинні мати порядкову нумерацію в рамках роботи і позначатися арабськими цифрами без крапки, наприклад: 1, 2, 3. Після номера розділу крапку не ставлять, наприклад: 1; 2; 3.

Наводяться без нумерації структурні елементи: «ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ І УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ», «ДОДАТКИ».

3 Скорочення

Слова в тексті і у таблицях скорочувати не допускається. Виключення становлять скорочення слів і словосполучень, встановлених у державних стандартах або загальноприйнятих у науковій термінології.

Дозволяється застосовувати скорочення слів і словосполучень, характерних для професійної галузі знань. Записуються такі скорочення одним із двох способів: 1) якщо кожне з них повторюється далі не менш трьох разів - безпосередньо у тексті (у дужках після повного найменування при першому згадуванні); 2) у переліку умовних позначень.

4 Ілюстрації

Ілюстрації (графіки, рисунки, схеми, діаграми), що зустрічаються в тексті, називають рисунками. Рисунок, як правило, слід розміщати безпосередньо після першого згадування його в тексті або на наступній сторінці. На всі ілюстрації необхідно давати посилання в тексті роботи.

Усі ілюстрації повинні мати назву. Ілюстрації позначаються словом «Рисунок ...», яке разом з назвою ілюстрації розташовують під рисунком, після пояснювальних даних, без крапки на кінці, по центру рядка.

Ілюстрації треба нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках.

Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відділених крапкою. Номер рисунка відокремлюють від його назви тире.

Наприклад, рисунок 2.1 - перший рисунок другого розділу.

Приклад:

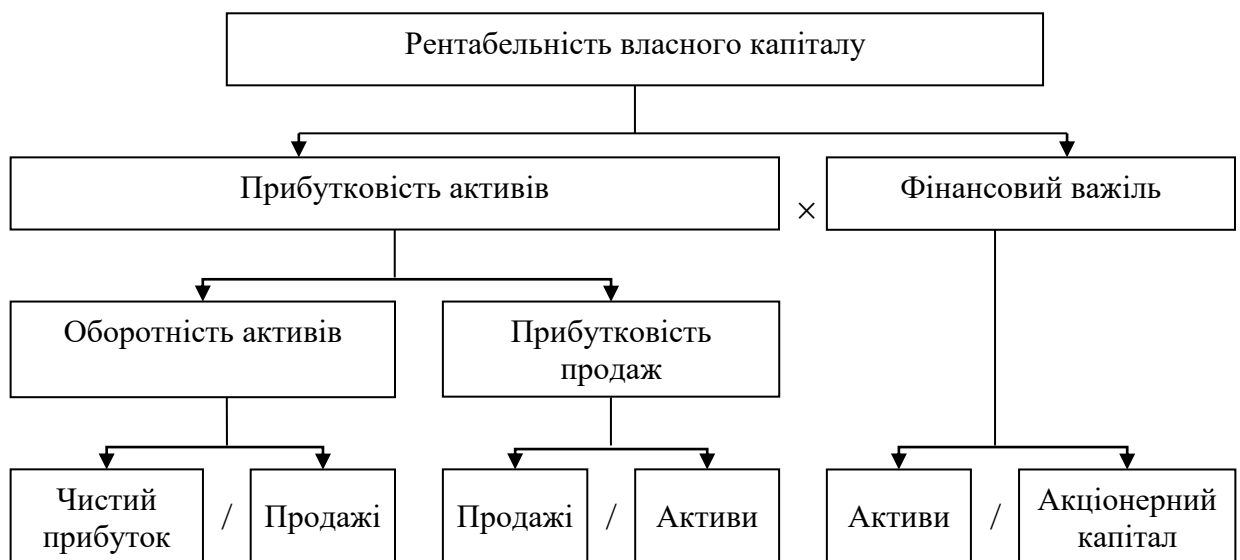

Рисунок 2.1 – Аналіз рентабельності власного капіталу за методом Дюпона

Відстань між ілюстраціями і наступним чи попереднім текстом повинна бути не менша як один рядок.

5 Таблиці

Для зручності викладу тексту цифровий матеріал та результати розрахунків треба оформляти в таблицях.

Таблицю залежно від її розміру слід розміщати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці чи у додатках. На всі таблиці повинні бути посилання у тексті роботи.

Таблиці слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, які наводяться в додатках.

Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відділених крапкою. Наприклад, таблиця 1.3 - третя таблиця першого розділу.

Всі таблиці повинні мати назву. Назва має бути короткою і відбивати зміст таблиці. Слово «таблиця» пишуть без абзацного відступу, номер таблиці відокремлюють від його назви тире. Назву таблиці друкують малими літерами (крім першої великої), без крапки на кінці і друкують над таблицею на одному рядку з її номером.

Якщо рядки або стовпчики таблиці виходять за межі формату сторінки, то таблицю поділяють на частини, переносячи частину таблиці на наступну сторінку. При поділі таблиці заголовки колонок на наступній сторінці заміняють відповідно арабськими цифрами, які наведені у додатковому рядку на попередній сторінці.

Слово «Таблиця ...» пишуть один раз ліворуч над першою частиною таблиці, над іншими частинами ліворуч без абзацного відступу пишуть: «Продовження таблиці ...» з вказівкою номера таблиці.

Заголовки колонок таблиці починають з великої літери, а підзаголовки - з маленької, якщо вони становлять одне речення з заголовком.

Підзаголовки, які мають самостійне значення, пишуть з великої літери. На кінці заголовків і підзаголовків таблиці крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки таблиці вказують в однині.

Головка таблиці має бути відокремлена потовщеною лінією від решти рядків таблиці. За необхідності під головкою таблиці додають один рядок для нумерації колонок арабськими цифрами.

Відстань між таблицею і подальшим або попереднім текстом повинна дорівнювати одному рядку.

Приклад:

Таблиця 2.5 – Фінансовий стан корпорацій напередодні перегрупування

Показник	Корпорація <i>N</i>	Корпорація <i>D</i>
1	2	3
1. Кількість акцій, тис. штук	2 000	600
2. Загальний прибуток, тис. грн	40 000	19 200
3. Прибуток на акцію, <i>EPS</i> , грн	20	32
4. Курс акції, <i>P</i> , грн	300	200
5. Коефіцієнт <i>P/E</i>	15	6,25

Якщо таблиця переходить на іншу сторінку, її перенесення оформляють у такий спосіб:

Продовження таблиці 2.5

1	2	3
6. Ставка дивідендних виплат, %	87,23	65,14
7. Ринкова вартість, тис. грн	600 000	120 000

При складанні статистичних, аналітичних таблиць та таблиць з фінансовою інформацією слід дотримуватись також таких основних правил їх побудови та оформлення:

1. Таблиця має бути компактною і містити лише ту інформацію, яка безпосередньо характеризує об'єкт дослідження.

2. Назва таблиці, заголовки рядків і граф мають бути стислими, чіткими і лаконічними. Крім загальноприйнятих скорочень одиниць вимірювання, скорочення слів у заголовках не допускається. Якщо назви окремих граф (рядків) повторюються, мають однакові терміни або однаковий зміст, то їх доцільно об'єднати спільним заголовком.

3. У таблиці обов'язково слід вказувати одиниці вимірювання показників. Якщо одиниця вимірювання однакова для всіх показників таблиці, то вона вказується у загальній назві таблиці або над верхнім правим кутом таблиці; якщо одиниці вимірювання різноманітні, то їх назви вказують в заголовках рядків або граф таблиці, а інколи в окремо наведеній спеціальній графі.

4. Рядки в підметі і графи в присудку, як правило, нумерують. Це доцільно робити у великих за змістом таблицях або у випадках наведення методики розрахунку показників з посиланням на номери граф і рядків таблиці.

5. Точно додержуватись таких умовних позначень щодо відсутності даних у таблиці відповідно до причин:

- якщо клітинка таблиці не може бути заповнена, ставиться знак "х";
- коли відомості про явище відсутні, ставиться три крапки «...» або «н.від.»;
- відсутність самого явища позначається тире «-»;
- дуже малі числа записуються (0,0) або (0,00).

Кількісні показники в межах однієї графи повинні наводитися з однаковою точністю, тобто до 0,1, до 0,01, до 0,001.

6. Таблиці повинні бути замкненими, тобто з підсумковими результатами. Виняток становлять аналітичні таблиці, в яких підсумків може не бути.

Таблиці треба вміти читати і аналізувати. Читання таблиць має неабияке пізнавальне і практичне значення. Аналіз таблиць з економічною інформацією складається з аналізу побудови таблиці, тобто з визначення того, яке явище наведене в таблиці, якими ознаками воно характеризується, які ознаки покладені в основу групування, що утворює підмет і присудок. Аналіз змісту таблиці передбачає вивчення окремих груп підмета таблиці (аналіз по горизонталі) і окремих ознак присудка (аналіз по вертикалі), зіставлення даних різних груп сукупності; визначення наявності і характеру залежності між окремими ознаками; подання узагальнюючих висновків про окремі групи і про всю сукупність.

6 Переліки

Переліки у тексті позначають одним із способів: арабськими цифрами з дужками, малими літерами української абетки з дужками або знаком дефіс. Допускається подальша деталізація перерахувань. Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня - з відступом щодо місця розташування переліків першого рівня.

Перед списком переліків ставлять двокрапку. Текст переліку починають з абзацу, у кінці кожного елемента переліку ставлять двокрапку, а на кінці останнього – крапку.

Приклад:

Фінансове оточення підприємства становлять:

- 1) фінансові ринки;
- 2) фінансові інститути:
  - а) банки;
  - б) біржі;
  - в) пенсійні фонди;
  - г) інвестиційні компанії;
  - д) страхові компанії.

Якщо елементи списку складаються із закінчених речень, їх позначають арабськими цифрами і починають з великої літери.

Приклад:

До основних ознак майна суб'єктів господарювання можна віднести:

1. Наявність певних юридичних прав: власності, використання та контролю.
2. Натурально-речовинне та вартісне вираження.
3. Використання у виробничій та господарській діяльності з метою отримання певних економічних вигод.
4. Відображення у встановлених законом формах звітності.

7 Формули і рівняння

Формули і рівняння розташовують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються вперше, по центру рядка. В одному рядку можна розташовувати тільки одну формулу.

Вище й нижче кожної формули або рівняння треба залишити один вільний рядок.

Переносити формули на наступний рядок допускається тільки на знаках виконуваних операцій, повторюючи знак операції на початку наступного рядка. Коли переносять формулу на знаку операції множення, застосовують знак ($\times$).

Розшифровку позначень символів і числових коефіцієнтів, які входять у формулу, треба наводити безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі або рівнянні. Пояснення значення кожного символу і числового коефіцієнта необхідно давати з нового рядка. Перший рядок розшифровки починають словом «де», без двокрапки, розташовуючи умовні позначення один під одним .

Приклад:

Річна норма амортизації (у відсотках) за методом зменшення залишкової вартості обчислюється за формулою 2.2.

$$Ha = (1 - \sqrt[n]{\frac{Vл}{Vп}}) * 100, \quad (2.2)$$

де Ha – річна норма амортизації у відсотках;

$Vл$ – ліквідаційна вартість об'єкту основних засобів, грн.;

$Vп$ – первісна вартість об'єкту основних засобів, грн.;

n – кількість років корисного використання об'єкту основних засобів.

Формули мають бути пронумерованими. Нумерувати слід тільки основні формули, на які треба зробити посилання. Формули і рівняння треба нумерувати порядковою нумерацією в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули, відділених крапкою. Наприклад: формула (2.2) – друга формула другого розділу. Номер формули позначають на рівні формули в дужках у крайньому правому положенні на рядку.

8 Приклади і примітки

Приклади розташовують відразу після тексту, що вимагає пояснення. Примітки дають безпосередньо після тексту, ілюстрації або таблиці, до яких вони належать. Примітки до таблиці поміщають під лінією, що позначає закінчення таблиці.

Примітку друкують через один інтервал. Слово «Примітка» («Приклад») пишуть з абзацу, з першої великої літери, не підкреслюючи. Після цих слів ставлять крапку і на тім же рядку з великої літери наводять текст примітки (прикладу).

Примітки нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Одну примітку не нумерують.

Наприклад:

«Примітка. Дані щодо обсягу продаж наведені в діючих цінах без ПДВ».

9 Виноски

Якщо в тексті або в таблиці треба пояснити окремі дані, то їх пояснення можна оформляти виносками. Виноски в тексті розташовують наприкінці сторінки, на якій вони позначені, з абзацу і відокремлюють від тексту короткою горизонтальною лінією.

Текст виноски друкують через один інтервал.

Нумерація виносок окрема для кожної сторінки.

10 Посилання

Посилання на джерела інформації у тексті позначають порядковими номерами відповідно до нумерації у списку джерел інформації у квадратних дужках із вказівкою номера відповідної сторінки.

Приклад:

Цитата у тексті «...у загальному обсязі робочого часу частина інформаційної роботи перевищує 70 % [7, с. 46]».

У посиланнях на розділи, підрозділи, пункти, ілюстрації, таблиці, формули, додатки вказують їх номер. При використанні посилань необхідно

писати: «у розділі 1...», «на рисунку 2.1...» або «на рис. 2.1», «у таблиці 3.4...» чи «у табл. 3.4...» «за формулою (2.4)...», «у додатку Б».

11 Оформлення додатків

Додатки слід оформляти як продовження роботи у вигляді окремої частини, розташовуючи їх у порядку появи посилань на них у тексті. Додатки повинні мати загальну з усією роботою наскрізну нумерацію сторінок.

Всі додатки повинні бути названі у змісті.

Додатки, як структурний елемент пояснювальної записки, починають із окремого аркуша, на якому вгорі, по центру рядка друкують великими літерами слово «ДОДАТОК».

Додатки позначають великими літерами українського алфавіту, за винятком літер: Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Якщо додаток один, його теж позначають як «ДОДАТОК А».

Додаток повинен мати заголовок, надрукований під словом «ДОДАТОК» малими літерами з першої великої симетрично щодо тексту сторінки.

Якщо додатками є копії документів, проспекти тощо, то перед копією варто помістити чистий аркуш, на якому посередині пишуть «ДОДАТОК» і його назву. Сторінки копій нумерують, продовжуючи наскрізну нумерацію.

Ілюстрації, таблиці, формули і рівняння в тексті додатка треба нумерувати в рамках кожного додатка. Наприклад: рисунок Д.3 – третій рисунок додатка Д; таблиця А.2 – друга таблиця додатка А; формула (В.1) – перша формула додатка В.

Додаток Д

Приклади бібліографічного запису

Вид праці	Бібліографічний опис
1 автор	Коренівський Д. Г. Ефект параметричного білого шуму в неперервних системах / Д. Г. Коренівський. – Київ : Вища школа, 2006. – 111 с.
2 автори	Ромовська З. В. Сімейне законодавство України : підручник / З. В. Ромовська, Ю. В. Черняк. – Харків : Основа, 2006. – 93 с.
3 автори	Моисеев Н. Н. Методы оптимизации / Н. Н. Моисеев, Ю. П. Иванилов, Е. Н. Столярова. – Москва : Наука, 1975. – 536 с.
4 автори і більше	1. Нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва : навч. посіб. / Вітвицький В. В., Кисляченко М. В., Рогач Ю. С., Сердюк М. М. – Київ : Вища освіта, 2006. – 278 с. 2. Психология менеджменту / П. К. Власов [и др.]. – Харьков : Прапор, 2007. – 300 с.
Навчальні посібники	1. Норенков И. П. Введение в автоматизированное проектирование : учеб. пособие / И. П. Норенков. – Москва : Высшая школа, 1980. – 345 с. 2. Гвоздев О. В. Механізація агропромислового комплексу : підручник : для студ. вищ. навч. закл. / О. В. Гвоздев, Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко ; за ред. Т. В. Бондара. – Київ : Наукова думка, 2005. – 157 с.
Довідники	Неразрушающий контроль и диагностика : справочник / Ключев В. В. [и др.] ; под ред. В. В. Ключева. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва : Машиностроение, 2003. — 155 с.
Перекладні видання	1. Акофф Р. Ф. Создание будущего организации / Р. Ф. Акофф, Д. Магитсон, Г. Д. Эдисон ; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. – Днепропетровск : Бизнес, 2007. – 223 с. 2. Крауткреммер Й. Ультразвуковой контроль материалов : учеб. пособие : пер. с нем. / Й. Крауткреммер, Г. Викес. – Москва : Металлургия, 1992. – 245 с.
Багатотомні видання	1. Бондаренко В. Г. Економіка, менеджмент : у 2 т. Т. 1. Економіка промисловості / В. Г. Бондаренко, І. П. Канівська. – Київ : НТУ «ХП», 2006. – 278 с. 2. Ермолов И. Н. Неразрушающий контроль : учеб. пособие : в 5 кн. / И. Н. Ермолов, Н. П. Алешин, А. И. Потапов ; под ред. В. В. Сухорукова. – Москва : Высшая школа, 1995. – Кн. 2. Акустические методы контроля. – 178 с.
Методичні вказівки	Методичні вказівки та завдання до контрольних робіт з курсу «Бухгалтерський облік та прийняття рішень» : для студентів спец. 7.050106 «Облік і аудит» заочної форми навчання / уклад. Кузьменко Л. В. — Харків : НТУ «ХП», 2009. — 55 с.
Періодичні видання	Гранчак Т. В. Технологічне забезпечення гвинтових конвєсєрів / Т. В. Гранчак, В. А. Горовий // Вісник Національного технічного університету «ХП». – Харків : НТУ «ХП», 2008. – Т. 1, вип. 2. – С. 45–52.
Матеріали конференцій	1. Дарова А. Т. Кібернетика в сучасних економічних процесах / А. Т. Дарова, В. П. Петрова // Использование энергии в промышленности : тезисы докл. междунар. науч.-техн. конф., 3–5 окт. 2008 г. – Харьков, 2008. – С. 35–42. 2. Пушкин Ю. Г. О нормировании качества жидких электратов / Ю. Г. Пушкин // Научно-технический прогресс и оптимизация создания препаратов. – Харьков : НТУ «ХПИ», 2008. – С. 30.

Автореферати дисертацій	Новод І. Я. Моделювання макроекономічних показників : автореф. дис. ... канд. техн. наук : спец. 05.13.06 / Новод Іван Якович. – Харків, 2008. – 20 с.
Нормативно-технічні документи	<p>1.Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила : ДСТУ 3582:2013. – [Чинний від 01.01.2014]. – Офіц. вид. – Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. – 15 с.</p> <p>2. Про щорічний Всеукраїнський конкурс «До чистих джерел» [Електронний ресурс] : Постанова КМ України № 51 від 24.01.2001 р. – Режим доступу : http://www.kpi.kharkov.ua/ua/</p> <p>3. Розмірний ланцюг налагоджування верстата з ЧПК : а. с. 1007970 Україна, МК НЗ В 25 J 15/00 / В. С. Коломієць, В. О. Кравченко (Україна). – № 3360585/25-08 ; заявл. 23.11.2010 ; опубл. 30.03.2011, Бюл. № 12.</p>

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Основні вимоги до змісту та структури курсової роботи	4
2. Методика викладу основних розділів курсової роботи	6
3. Порядок виконання курсової роботи	10
4. Керівництво виконанням курсової роботи	13
5. Рекомендована тематика курсових робіт	14
6. Порядок оформлення курсової роботи	15
7. Критерії оцінювання курсової роботи	15
Список джерел інформації.....	19
Додаток А Зразок оформлення титульного аркушу курсової роботи	25
Додаток Б Приклади індивідуальних завдань	26
Додаток В Вимоги щодо оформлення курсової роботи	36
Додаток Д Приклади бібліографічного запису	47

Навчальне видання

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

Методичні вказівки щодо виконання курсової роботи для студентів спеціальності 072 „Фінанси, банківська справа та страхування”

Укладачі: ВЛАСОВА Наталія Олексіївна
СІТАК Ірина Леонідівна

Відповідальний за випуск Міщенко В.А.

В авторській редакції

План 2020 р., поз. .

Підп. до друку _____.2020. Форма 60×84/16. Гарнітура Таймс. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. – . Наклад 30 прим. Зам. № .

Видавничий центр НТУ «ХП»

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 5478 від 21.08.2017 р.
61002, Харків, вул. Кирпичова, 2

Видавець та виготовлювач

ФОП Іванченко І. С.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників та розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК №4388 від 15.08.2012 р.

www.monograf.com.ua

пр. Тракторобудівників, 89-а/62, м. Харків, 61135.
Тел.: +38-050-40-243-50, +38-093-52-99-657.